

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Letna naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 23. Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XI.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v torek, dne 26. junija 1928.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 75.

Dr. Fran Windischer:

Obrtno pospeševanje v Sloveniji na novem potu.

Obrtno pospeševanje je pričelo v zadnji dekadi prejšnjega stoletja ob času, ko je prevladovalo prepričanje, da dober obrtnik navzlic velikim obratom ni zapisan smrti, da se ga le podpira v njegovem gospodarskem stremjenju ter mu omogoča poleg potrebne kredita času primerno strokovno in kupčijsko izobrazbo. Obrtno pospeševanje spada med tiste akcije, katere najbolj uspevajo, ako jih prilagodimo posebnim krajevnim potrebam in jih vodijo taki činitelji, ki so v stalnem živem stiku z obrtnim in kupčijskim življenjem. V Ljubljani je izvršila Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko za področje dežele Kranjske leta 1906 potrebne priprave za ustanovitev obrtnega pospeševalnega zavoda, potem ko je bila prva beseda na tem polju v naših krajih sprožena v deželni zboru kranjskem. Razmere so pa nanesele tako, da je kasneje deželna uprava kranjska izvedla načrt ter je leta 1910 začelo poslovanje Zavoda za pospeševanje obrta v Ljubljani kot deželne naprave, za katero so prispevali tudi drugi faktorji, tako država, zbornica, mesto Ljubljana. Po prevratu in ukinitvi deželne uprave je postal Zavod za pospeševanje obrta državni zavod. Zavod za pospeševanje obrta v Ljubljani je v kratkem času storil mnogo dobrega za naš obrtni stan. V starih razmerah je gojil prirejanje raznih strokovnih in knjigovodskih, odnosno kalkulacijskih tečajev. Med vojsko je vodil razne dobave za vojsko. V novih razmerah je zavod namenjen celi Sloveniji, pa je gotovo poklican za vse večjo in dalekosežnejšo nalogo nego pred vojsko, ko je imel tesnejši delokrog v krajevnem pogledu in so bile za tehnično izobraževanje obrtnika dane še tudi druge prilike. Navzlic skrbnemu prizadevanju vodstva naš državnih zavod za pospeševanje obrta v Ljubljani ne more razviti tako razsežne delavnosti kakor je potrebno in ob vsej dobri volji vodstva ne more za velikimi cilji svojimi, ker ga trdo ovira pomanjkanje denarnih sredstev.

S skromnimi sredstvi je mnogo napravil, tuintam je tudi Zbornica za TOI priskočila s prispevki. Ako gledamo to stvar raz višji vidik in izprevidimo, kako je živo potrebno skrbeti za kvalitativno in strokovno povzdigo našega obrtnika in njegovega pomožnega osebja in naraščaja, je to premalo. Pospeševanje obrtni-

škega razvoja in podpora postopnega smotrenega vzdiga od malega na srednji in veliki obrt mora postati vse drugačno nego je danes, ako nočemo, da naš domač obrtnik zaostane strokovno in merkantilno, marveč želimo, da se smotreno in ciljno razvija tako, da bo kos svoji nalogi ob poostreni konkurenci, ki prihaja po urejenih trgovinsko-političnih odnošajih z našimi sosedi in spričo naraščajočih zahtev občinstva. Državni zavod za pospeševanje obrta v Ljubljani skupaj z ekspoziuro v Mariboru je imel zadnje proračunsko leto na razpolago okoli Din 250.000.—. Pri tem je poudariti, da je večina izdatkov namenjena za osebne izdatke, dočim je za stvarne potrebe in priredbe na razpolago le neznatna vsota. Kakor razmere stoje, ni prav izgleda, da se za državni zavod v dogledni bodočnosti izboljšajo razmere spričo pomanjkanja denarnih sredstev, tako da so zavodu, ako bi se hotel živahnejše gibati, stavljeni neprestopne meje. Leta 1922 smo dobili zakon o ustanovitvi in organizaciji državnega zavoda za pospeševanje industrije in obrta v Beogradu. Ta zakon ima v mislih filijalne zavode v pokrajinskih gospodarskih središčih. Od te centralne naprave v doglednem času ni pričakovati izboljšanja ob skromnih sredstvih, ki so razpoložna. Ali tudi tedaj, ko morda kdaj prične centralni zavod res delati, bo odondot komaj pričakovati za naše že dokaj krepko razvite obrtne razmere posebne oploditve in oživitve. Naše potrebe so večje, nujnejše in mnogostraneje na polju pospeševanja obrtnosti nego v južnih krajih naše države. Obrtno pospeševanje v naših krajih, ako naj bo uspešno, je treba urediti in voditi tako, da odgovarja posebnim prilikam in potrebam v naših krajih, pa se more tudi hitro prilagoditi vsakokratnim izpremenjenim razmeram. Voditi ga morajo možje, ki poznajo naše potrebe, in so sposobni zastaviti z delom tam, kjer treba, in to v zadostno velikem obsegu.

V takih razmerah je Zbornica za TOI v Ljubljani sklenila v plenarni seji dne 15. marca t. l. osnovati ob uspevanju avtonomnih mest v Sloveniji zavod za pospeševanje obrta ter bo v izvršitev tega sklepa v predstojećem zasedanju razpravljala o pravilniku za tak zavod.

* * *

JADRANSKA PRISTANIŠČA IN NAŠA ZUNANJA TRGOVINA.

Leta 1927 sta znašala jugoslovanski uvoz in izvoz 55,925.030 meterskih stotov. Od teh je šlo 16,988.883 meterskih stotov, torej skoro ena tretjina vsega zunanjetrgovskega prometa skozi jadransko pristanišča.

* * *

BANCA D'ITALIA ZVIŠUJE SVOJ KAPITAL.

Izvanredni občni zbor Banca d'Italia je sprejel izpremembo pravil, da se zviša glavnicca od 240 do 500 milijonov lir, od katerih se bo pa le 300 milijonov vplačalo v gotovini. Po novem pravilniku bo guverner na zunanji zastopal banko. Pravico ima tudi določiti lombardno in diskontno obrestno mero.

VEDNO VEČJA UDELEŽBA ČESKEGA KAPITALA V JUGOSLAVIJI.

Praška polslužbena »Češkoslovaška republika« piše: »Pri vseh večjih (jugoslovanskih) industrijskih podjetjih sodeluje do gotove mere češkoslovaški kapital, ki v zvezi z jugoslovanskim kapitalom direktno izpodriva sodelovanje tujega, predvsem angleškega kapitala. Govori se o povečanju tovarne vžigalic »Drava«. Osnovane so tovarne avijonov v Srbiji, strojne tovarne in električne na Savi. In povsod participira češki kapital do 50 odstotkov. V Beogradu se ustanovi generalno zastopstvo češkoslovaških tovarn za gospodarske stroje. Ta velika agentura je ustanovljena v obliki samostojnega gospodarskega društva, pri katerem sodeluje češkoslovaški in jugoslovanski kapital z enakim delom.

Jugoslovansko-avstrijska trgovinska pogajanja.

Povodoma pričetka pogajanj med Avstrijo in Jugoslavijo piše »Neue freie Presse«, da je med vsemi nasledstvenimi državami trgovina z Jugoslavijo najbolj razočarala. Celo v preteklem letu, ko se je avstrijski izvoz v sosedne države bistveno zvišal, so mogli izvoz v Jugoslavijo le malenkostno zvišati, dočim je uvoz od tam mnogo bolj narasel. Sledeče številke kažejo, da se avstrijski trgovski promet z Jugoslavijo neugodno razvija. Dočim je avstrijski izvoz, tako piše »Neue freie Presse«, leta 1923 reprezentiral še vrednost 213 milijonov šilingov, je znašal l. 1925 le še 176.2 milijona šilingov. Leta 1927 se je zopet zvišal na 156.8 milijonov šilingov, dočim je uvoz (ki je znašal l. 1925 le 134 milijonov šilingov) narasel od 166.4 milijonov šilingov l. 1926 na 176.2 milijona šilingov l. 1927. Pri uvozu odpade 85.2 milijona šilingov na nezaklano živino, 64.7 milijonov šilingov na živila in 21.9 milijonov šilingov na surovine in polfabrikate. Nasprotno so iz Avstrije izvažali skoro le industrijske izdelke (140 milijonov šilingov od 156.8 milijona šilingov). »Neue Freie Presse« pravi nadalje, da zahteva Jugoslavija v interesu svoje razvijajoče se industrije nadaljno zvišanje nekaterih carinskih postavk. Pri tem je od avstrijske izvozne industrije najbolj interesirana železna industrija. Temu slede industrija bombaža, strojna industrija, svileni blago, papirna industrija, usnjeno blago, pohištvo, keramična industrija itd. Jugoslavija izvažava v Avstrijo predvsem žito in sadje, krmla, premog, posamezne rude, gnojila in kemične pomožne tvarine.

Carinjenje izvoznih paketov.

Zopet povišanje.

Carinska uprava je sklenila povišati pristojbine za izvozne pakete. Kaldrmina in poslovne pristojbine znašajo odslej za en paket Din 4.50, za dva paketa Din 7.25, za tri pakete Din 10.— in za vsak nadaljnji paket Din 2.75. K tem pristojbinam je treba pristižeti še kolkovino za carinsko priznanico v znesku Din 5.—, posredovalnico v znesku Din 5.— za vsak paket, pristojbino za obvestilo v znesku Din 1.— in kolkovino za vsako spremnico po Din 2.—, tako da mora stranika plačati za en paket Din 17.50, za dva paketa Din 27.25, za tri pakete Din 37.—, za vsak nadaljnji paket pa Din 9.75.

Tako se pri nas podpira in pospešuje trgovski promet!

Ljubljanska borza.

Tečaj 25. junija 1928	Povpr. ševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h. gold.	—	22.92
Berlin 1 M	13.57	13.60
Bruselj 1 belga	—	7.9375
Budimpešta 1 pengő	—	9.9125
Curih 100 fr.	1093.80	1096.80
Dunaj 1 šilling	—	8.0025
London 1 funt	276.96	277.76
Newyork 1 dolar	56.73	56.93
Pariz 100 fr.	222.35	224.35
Praga 100 kron	168.05	168.85
Trst 100 lir	—	299.—

Razširjajte »Trgovski list«!

Jos. Lenarčič:

Organizacija naše domače konjereje.

(Nadaljevanje in konec.)

Da se more dobiti nekoliko vpogleda v delovanje na omenjenem gospodarskem polju, si dovoljujem naštetati nekoliko podatkov iz predvojnne in iz povojne dobe.

Po izkušnjah, katere sem žalibog sam doživel, nisem poseben prijatelj zadrug, ker imajo te organizacije poleg dobrih strani tudi mnogo slabih in nevarnih. So pa med obilico zadrug tudi dobre, kakor n. pr. produktivne zadruge, med katerimi zavzemajo mlekarne častna mesta. Istotako so se številne posojilne in hranilne zadruge uveljavile, če so imele previdno in spretno vodstvo in pošteno uradništvo. Tam, kjer sile poedinca ne zadoščajo, kjer ni višje izdatne pomoči, treba se združiti v združbe ali zadruge katerekoli pametne oblike z izgledom na predviden uspeh.

Iz podrobnega proračuna zadruge Elmshorn za leto 1913 sledijo sledeči podatki: Zadruga ali družba z o. z. je imela v svoji oskrbi 80 žrebcev. Na vsakega žrebca se je računalo oplemenitev 55 kobil, za katere se je plačalo po 27 mark skošenine. Računalo se je, da pride v plemensko knjigo novo vpisanih na leto ca. 400 kobil, od katerih znaša vpisnina po 6 mark. Vpis žrebetne kobile v tak register je za konjereja največje važnosti, ker je z vpisom avtoritativno izrečeno, da je izbirna komisija kobilu spoznala odgovarjajočim vsem zahtevam, sestavljenim kot v onem področju za pravilno konjerejo veljavnim. Naravno je, da z vpisom poskoči tržna cena živali.

Proračun pripoveduje, da izkazuje register ca. 1800 kobil kot stoječih v evidenci, za katere se plačuje po 2 marki na leto. Za vodenje plemenske knjige in za tisk so izkazane državne in deželne podpore M 4100.—. Tudi za razprodajo članskih žrebcev in za izžrebovanje takih so predvideni dohodki v znesku 8666 mark. Za leto 1913 se je nameravalo nakupiti oziroma prodati 350 konj in po skušnjah se je lahko računalo 200 mark diference med nakupno in prodajno ceno. Tudi tukaj je predvidena podpora od države oziroma dežele v znesku 4000 mark.

V prodajo zavodu izročeni konji so zavarovani proti boleznim in tuje stranke plačujejo zavarovalnine po M 12.50 od komada.

Zadružniki plačujejo neko prodajno pristojbino.

Ker zavod vzdržuje šolo za jahanje in vozarenje ter potrebni teoretični in praktični pouk v ravnanju s konji, stane šolnina za 3 tečaje v letu 6000 mark in državni prispevek 5000 mark.

Vse zavodu došle gori navedene podpore od zunaj znašajo ca. 13.000 mark. Z dirkami so spojeni dohodki, ki znašajo ca. 11.700 mark. Za prodani gnoj pa se namerava dobiti ca. 5000 mark in od zemljišč še 1800 mark.

Med stroški so dnevnice z 2500 mark, nagrade 12.500 mark, plače ca. 34.000 mark, krma za žrebce ca. 80.000 mark, dokup žrebcev 27.000 mark, plemenska knjiga 8000 mark, krma za druge konje razun zavodovih žrebcev ca. 77.000 mark, stroški za dirke ca. 10.000 mark, kurjava in razsvetljava 1600 mark, poštnina, tiskovine, reklama itd. 8500 mark, obresti najetega posojila 23.000 mark, razni obratni stroški 2500 mark, poprav-

ki na poslopih, na dirkališču itd. 8200 mark, nabava in popravek na inventarju 2000 mark.

Med vojsko se je obrat skrčil in je število žrebcev v letu 1926 znašalo le 34 in zavodovih konj za prodajo 38. Vsa aktiva so znašala . . . M 271.015.— pasiva pa . . . M 239.769.—

čisti preostanek M 31.246.—

Med pasivnimi postavkami so zabilježeni deleži članov z M 41.806.75, valorizacijska rezerva M 92.187.— in zavarovalni zakladi za žrebce M 27.000.—, za prodajne konje M 15.000.— in za žrebetne kobile M 30.000.—.

Vrednost zemljišč, stavb in tribun po obilem amortizacijskem odpisu je v bilanci navedena z . . . M 189.679.— od katerih pripade mestni

občini . . . M 45.000.—

ostane torej podjetju M 144.679.—

Iz teh podatkov je razvidno, da je podjetje na reelni podlagi in da se vzdržuje z uspehom vzhic neugodnim vojnimi prilikam, ki so zavod skoro uničile.

Poleg obilnih koristi za udeležence, za konjerejo sploh in poleg razbremenitve rdžave v jako izdatni meri, je prinešen dokaz, da je mogoča uspešna samopomoč pri pravilnem gospodarstvu.

Za slučaj, če bi začrtana misel našla zanimanje pri konjerejih v Sloveniji in pri Oblastni skupščini, oziroma odboru, bilo bi umestno zasnovati zadrugo, za katero bi bilo izdelati pravila, prilagojena se konjerejskim prilikam v Sloveniji, oziroma v Jugoslaviji. Ta zadruga bi morala dobiti v svojo upravo žrebčarno na Selu z vsem živim in mrtvim inventarjem; dalje bi si morala zagotoviti državno podporo, kakršno prejema države žrebčarne, ali vsaj subvencijo, kakršna je doslej predvidena za Selo. Preskrbeti bi bilo potrebnih duševnih in ročnih sil, v obče ves aparat za držanje žrebcev, za jahalno in vozarno šolo. Dalje za nakup in lastno ter komisijonelno prodajo vprežnih, jahalnih in plemelnih konj, event. tudi kovaško šolo.

Posebni pripravljalni odbor bi moral pripraviti ves v podrobnostih izdelan material; bi si moral osigurati navedene podpore, potem pa nabirati članekonjerejce, ki bi se obvezali ob pričetku zadruge vstopiti v zadrugo ter plačati deleže.

Posebni odbor bi moral proučiti in končno zasnovati v sporazumu z mero-dajnimi konjerejci, za katere pasme naj bi se zadruga ogreela, oziroma katere pasme obetajo najboljši gmetni uspeh.

Vsa Slovenija, oziroma cela država bi se imela temu primerno teritorialno porazdeliti in za vsak oddelek bi moral biti zasnovan poseben pododbor, ki bi se imel zanimati za vse pojave, ki se dajo izkoristiti za njemu v nego izročeno posebno pasmo. Važno bi bilo, da se prodaje vrše nekoliokrat na leto ob točno v naprej določenem času, da postane prodaja konj znana vsakemu interesentu, ki bi si rad nabavil konje, bodisi za direktno uporabo, bodisi kot plemenjake.

Za uspešen nastop in vspešnejše delo bi morala zadruga postati član »Kola jahavev in vozačev — prestolonaslednik Peter« in se udeleževati pri vseh pri tem kolu zasnovanih prireditvah.

Na podlagi zbranih vseh potrebnih predpriprav in že zasnovanega jedra konjerejcev, nastopati je pripravljalnemu odboru s propagando in ne prenehati s tem delom, dokler niso združeni v zadrugi vsi zavedni konjerejci. Zadrugi organ naj bi bil »Konjerejec« za vso Slovenijo, kjer bi se objavljali vsi ukrepi zadruge. Bistvo taki organizaciji naj bi bilo, da kobilarne po Sloveniji vzrejajo po določenih smereh in po veljavnih predpisih mlad konjski naraščaj po možnosti do končanega 3. leta. Zadruga pa naj bi oni konjski material, katerega kobilarne ne bi mogle vzrejeti do zrelosti ali katerega hočejo kobilarne prodati iz katerihkoli vzrokov, pokupila definitivno ali komisijonelno. Ta material je, v kolikor se isti ne porabi za člane konjerejce, prodajati popolnoma izvežban in po sličnosti po parih združen kupcem-interesentom.

Verd, maja 1928.

Kako živi naš trgovec.

Pri nas prevladuje splošno mnenje, da je najsrečnejši in najbogatejši človek v deželi trgovec, ki brez velikega truda bogati in si more privoščiti vse dobrate, ki si jih želi srce in ki mu jih nudi svet. Temu pa ni tako! Saj so bili mogoče tudi časi, ko je marsikateri trgovec precej brez velikega truda zaslužil lepe denarje, toda danes so se razmere popolnoma predru-gačile in se obrnile na škodo trgovca.

In kako živi danes naš trgovec. Primerjajmo ga z drugimi sloji. Delavec dobiva od svojega delodajalca plačo ali pa mezdo, dočim si trgovec izplačuje iz dohodkov svoje trgovine odškodnino za svoje ročno in duševno delo. Te nagrade si pa ne jemlje navadno mesečno ali pa tedensko, marveč jemlje, kakor to zahtevajo njegove in njegove rodbine potrebe. Sposobnejši ali boljše nameščeni uradnik ali delavec dobiva večjo plačo oziroma nižje nameščeni tovariš. Torej ima tudi lastnik večje trgovine, ki zahteva seveda mnogo več dela in skrbi, naravno pravico na večjo odškodnino za svoje delo nego lastnik majhne trgovine. Kakor mora uradnik ali delavec prilagoditi svoje izdatke za vsakdanje življenske potrebščine svojim dohodkom, prav tako mora trgovec regulirati svoje izdatke po obsegu in prosperiteti svoje trgovine.

Vsak trgovec mora vložiti v svoje podjetje gotov kapital, ki se mu seveda mora obrestovati. Trgovcu mora ali bi vsaj moralo njegovo podjetje dati razen sredstva za kritje vsakdanjih življenskih potrebščin tudi še sredstva za obrestovanje v trgovini naloženega kapitala. Če računamo obresti od obresti, se nam kapital pri 5% obrestovanju podvoji v prej nego osemnajstih letih. Če prične torej trgovec svojo trgovino s tridesetimi tisoči dinarjev, moral bi imeti po dvajsetletnem delovanju stovajsettisoč dinarjev; če pa vloži petdesettisoč dinarjev, bi moral imeti po dvajsetletnem delovanju dvestotisoč dinarjev. Radovedni smo, koliko je tako srečnih med našimi trgovci.

Zahteve naših industrijcev.

(Resolucije, sklenjene na glavni skupščini Zveze industrijcev v Ljubljani dne 22. junija 1928.)

Glavna skupščina Zveze industrijcev in z njo vsa industrija Slovenije pozivlja kraljevo vladu, da v ljubezni do države in v udanosti do celotnega troimenskega naroda posveti vse svoje najboljši moči delu za notranji mir, za udržitvev pravnega reda, za kulturni napredek naroda in za povzdigo splošnega blagostanja.

Zveza industrijcev izreka nadalje te nujne želje:

1. Pozivljamo kr. vladu, da nujno izvede vse priprave za ustanovitev Gospodarskega sveta, kakor je določeno predpisano v naši Ustavi. Nujno je, da prevzame naloge gospodarske zakonodaje nepolitična gospodarska zbornica.

2. Kakor je pravna sigurnost v splošnem potrebna državi in narodu, tako mora zlasti upravno sodstvo poslovati brezhibno. Pozivljamo kr. vladu, da zagotovi državnemu svetu vsa materijalna sredstva, ki so mu potrebna za eksperimentalno in v tehničnem pogledu korektno poslovanje. Državni svet mora razpolagati z zadostnim številom strokovnega in pomožnega osebja, da bo mogel v redu reševati njemu predložene spore in meritorno utemeljevati svoje razsodbe.

3. Pozivljamo kr. vladu, da nemudoma pripravi in Narodni skupščini predloži nov zakon o taksah. Zlasti po uveljavljanju novega zakona o neposrednih davkih, ki znači viden napredek v smeri izenačenja davčnih dajatev in ki je v obdobju pritegnil široke sloje naroda, je prenovitev zakona o taksah neodložljiva.

4. Ponovno apeliramo na kr. vladu in na Narodno skupščino, da se število oblasti zniža na najmanjšo mero, nadalje da poskrbita za enotno ureditev oblastnih proračunov, ki naj prepreči neenakomernost obremenitve ter oblastni protekcionizem. V nobenem slučaju se ne

Velikemu številu naših trgovcev pomagajo pa tudi njihove žene in čestokrat tudi drugi rodbinski člani. In vsi ti imajo vsekakor pravico, da se jim nagradi njihovo delo, njihov trud. Ne smemo pa dalje pozabiti, da vsak pošten trgovec ne dela dnevno le osem ur, marveč mnogo, mnogo več. Zanj ni ure pričetka, pa tudi ne ure konca dela. Skrbni trgovec celo ponoči misli in računa, kako bi zboljšal in zvečal svoje podjetje. Skoro noben trgovec nima vsakoletnega dopusta, marsikateri samostojni trgovec nima v celem letu prostega dne, da bi se oddahnil in pa vsaj nekoliko posvetil sebi in pa svoji rodbini.

Trgovec pa tudi riskira svoje premoženje. Vsak ponesrečeni trgovski sklep, vsaka vsled tujih vplivov povzročena slaba situacija v njegovi panogi in svaka izguba pri njegovih odjemalcih ogroža njegov obratni kapital, ogroža premoženje njegove rodbine. In vsepovsod, kjer je promet združen z večjim rizikom, je tudi pravica do dobička večja. Zato posojujejo banke proti višjim obrestim nego hranilnice ali posojilnice, ker pri svojih posojilih in kreditih več riskirajo nego pa poslednje, ki zahtevajo od svojih dolžnikov popolno sigurnost, navadno na hipotekarni podlagi.

Če pa vse to vzamemo, tedaj pride mo do nepobitnega zaključka, da mora trgovec, če naj se mu obrestuje njegov v trgovino vloženi kapital, če naj bo plačano delo njegove rodbine, če naj bo nagrajen za čezurno delo in riziko izgube, tedaj bi moral imeti mnogo več dobička, nego ga v resnici ima.

Torej vidimo, da so veliki dobički pri večini današnjih trgovcev le prazne pravljice, ki so se začele porajati zlasti v povojnem miljeju. Toda kakor se počasi oproščamo vsega slabega, kar nam je prinesla vojna, prav tako naj že enkrat izgine ono sovraštvo, ona neopravičena zavist napram našemu trgovstvu, ki se je tupatam pojavila med našim ljudstvom.

R. Š.

smejo z oblastnimi davščinami obremeniti viri energije, niti druga poglavitna produkcijska sredstva.

5. Zveza industrijcev pozivlja kr. vladu, da posveti svojo pozornost vprašanju industrijalizacije naše zemlje, ki je postalo vsled nazadovanja našega agrarnega izvoza posebno pereče.

Da se ustvari solidna osnova za rentabilno obratovanje domače industrije, je potrebna stabilnost carinske politike. Po Ministrskem svetu odredjene redukcije uvoznih carin za artikle, katere proizvaja domača industrija, naj se ukinejo. S primernimi ukrepi naj se zaščitijo one panoge naše industrije, ki trpe pod dumpingom inozemske konkurence.

6. Pozivljamo kr. vladu, da s trgovinskimi pogodbami uredi in stabilizira naše trgovinske odnose napram drugim državam. Posebej naglašamo potrebo čimprejše sklenitve trgovinske pogodbe s Turčijo, Bolgarijo, Madjarsko in Španijo. Delegacijam za sklepanje trgovinskih pogodb naj se dodelijo strokovnjaki iz gospodarskih krogov.

7. Pozivljamo gospoda ministra financ, da ukine rešenje C. br. 14.232 od 12. aprila 1928, ker involvira to rešenje znatno povišanje uvozne carine za razne obratne potrebščine, ki se pravilno uvažajo v embalaži in železne pločevine. Mi smatramo, da je tak način povišanja uvoznih carin proti duhu predloga zakona o obči carinskih tarifih, ki pridružuje pravico povišanja postojećih uvoznih carin Narodni skupščini ter le v izjemnih v zakonu izrecno navedenih primerih pooblašča v to ministrski svet proti naknadni odobritvi od strani Narodne skupščine. Položaj, ki je nastal vsled uporabe citiranega rešenja za številna industrijska podjetja, je tem važnejši, ker gre za potrebščine, ki se pri nas ne izdelujejo in pomeni povišanje uvozne carine na te potrebščine, ki znaša v konkretnih primerih do 800 in več odstotkov, občutno obremenitev produkcijskih stroškov.

8. Zveza industrijcev pozivlja kr. vla-

do, da pristopi končno k izvedbi prepotrebne reforme socijalnega zavarovanja.

Brez odloga naj se izvrši reorganizacija bolniškega zavarovanja v skladu z odredbami člena 313. finančnega zakona za leto 1928/1929.

Opozarjamo kr. vladu, da je v svrhu sanacije bolniškega zavarovanja, ki se nahaja v težki krizi, nujno potrebna revizija materijalnih odredb zakona o zavarovanju delavcev. Poedine vrste dajatev, ki jih nudi ta zakon zavarovancem, so višje nego jih predvidevajo zakoni gospodarsko naprednejših držav. V tem pogledu predlagamo konkretno: a) uvedbo tridnevne absolutne karenčne dobe za zavarovane člane in uvedbo štiritedske karenčne dobe za svoje zavarovanih članov; b) redukcijo porodniške podpore na višino hranarine; c) skrajšanje podporne dobe za porodnice od dveh mesecev pred in po porodu na štiri tedne pred porodom in štiri tedne po porodu; d) pravica do dečje opreme naj se prizna samo za vsaki prvi, oziroma vsaki tretji porod; e) vprašanje zobotehničnih dajatev naj se uredi na ta način, da mora zavarovani član načeloma prispevati k stroškom takih dajatev in to sorazmerno dobi njegovega zavarovanja. — V neugodnem zavarovanju naj se v pogledu kritja stroškov tega zavarovanja preide od sedanjega sistema kapitalnega kritja k mešanemu sistemu kapitalnega in nakladnega kritja, kakor smo to že ponovno predlagali ter je bil tak predlog soglasno odobren tudi na III. rednem kongresu gospodarskih korporacij v Beogradu. — V materijalnem pogledu naj se v skladu z zakonodajo drugih držav poviša najmanjši odstotek znižanja delazmožnosti, ki daje pravico do nezgodne rente, od sedanjih 10% na 25%. Polna renta naj se zniža od sedanjih 100% na 80% zavarovane mezde. — Proti predlaganim reformam, ki so stvarno utemeljene z ozirom na prekarni položaj našega socijalnega zavarovanja ter z ozirom na ekonomske zmožnosti našega gospodarstva, tudi iz vidikov socijalne politike ni pomislekov.

9. Pozivljamo kr. vladu, da pristopi tudi k reviziji zakona o zaščiti delavcev ter zakona o inspekciji dela.

V novem zakonu o zaščiti delavcev naj se pri odredbah glede omejitve delovnega časa upoštevajo dejanske prilike v naši industrijski produkciji. Sporazumnemu podaljšanju delovnega časa naj se v splošnem narodno-gospodarskem interesu ne delajo zapreke. Uveljavi naj se načelo zaštite dela.

Vprašanje zaposlovanja inozemskih delavcev naj se uredi na način, da industrijska podjetja, ki morajo zaposlovati inozemske strokovnjake, ne bodo imela vsled tega niti neprilik, niti nepotrebnih stroškov.

Inspekcije dela naj se razbremenijo onih poslov, ki ne spadajo v njih pravi delokrog. Zlasti naj se za kazensko postopanje v vseh prestopkih, v katerih razsojajo sedaj inspekcije dela, odredi pristojnost upravnih, odnosno obrtnih oblasti.

Možnosti za povečanje našega izvoza v Anglijo.

Kar se tiče izvoza našega sadja v Anglijo, je treba priznati, da sveže sadje ne pride v poštev. Sveže sadje se namreč pozimi in poleti, torej kadar ga v Evropi ni, uvažajo na Angleško iz Amerike (Kalifornije) in angleških kolonij (Južne Afrike). Pozneje se uvažajo sadje iz južnih kolonij in Kanade. V jeseni, ko sadje tudi pri nas dozoreva, se uvažajo boljše kakovosti iz Italije, Španije in Francije. Če pogledamo cene, ki jih ima sadje v teh časih, vidimo, da uvoz našega svežega sadja na Angleško ne bi bil rentabilen.

Drugačna pa je stvar s suhim sadjem, pri katerem pridejo na prvo mesto slive, ki so še tudi do sedaj že uvažale iz naših krajev v Anglijo, čeprav brez posebnega uspeha. Po podatkih našega poslaništva v Londonu vidimo, da je večina uvoznikov naših sliv v Anglijo imela zelo slabe izkušnje. Po izjavah izvoznikov samih je bila konjunktura, posebno kar se tiče cen zelo ugodna, kajti če vračunamo stroške za prevoz in ostale izdatke, bi

morali imeti uvozniki prav čeden dobiček. Toda uvozniki so vendar imeli izgubo in sicer radi tega, ker kvaliteta sadja ni odgovarjala dobavnim pogojem, in ker so slive radi vlažne klime prihajale na Angleško večinoma v zelo slabem stanju. Zato je bilo večkrat potrebno, da se je slive na novo etviralo ali pa, da se prodajo za kuhanje žganja. Jasno je, da je vse to povzročilo znatne izgube.

Kar se tiče izvoza drugih naših predmetov, vidimo, da so dane v precejšnji meri možnosti za izvoz naše perutnine. Do sedaj so se na Angleško v manjšem številu izvažali naši purmani in to v božični sezoni. Ravno tako so se v manjšem številu izvažala v Anglijo jajca. Toda za vse te predmete se lahko reče isto, kar je že rečeno za slive, namreč da je treba prav posebno paziti pri izbiranju vrst, ki so sposobne za angleški trg. Poleg tega je potrebno, da pošiljatelj natanko odgovarjajo ponujenim vzorcem. Radi tega je naše poslaništvo v Londonu prišlo do zaključka, da bi bilo za razvoj naše izvozne trgovine v Anglijo, ki je šele v povojih, najboljšo, da se organizira neobhodno potrebno stvarno študiranje na konkretnih primerih uvoza, kajti podatki o vrstah, ki se v Angliji prodajajo kakor tudi podatki o cenah ne morejo zadostovati. Po poročilih našega poslaništva v Londonu vidimo, da se razvija v Angliji zanimanje za možnost našega izvoza, kar lahko sodimo že iz tega, ker Angleži žele stopiti v trgovske stike z našimi izdelovalci in izvozniki. Po mišljenju poslaništva bi se z organiziranjem poskusnih transportov manjših količin raznih predmetov, katere proizvajamo, najlažje prišlo do praktičnih zaključkov, ki nam bodo pokazali, kakšne možnosti so dane za naš izvoz. V tem smislu je naše poslaništvo v Londonu obljubilo, da bo vprtilo tudi na angleške uvoznike in bo delalo na tem, da jih zainteresira za konkretne začetke v kupovanju naših proizvodov.

NAMERAVANA REFORMA MEDNARODNIH SEJMOV.

Pred kratkim je zboroval sejmski odbor mednarodnih trgovskih zbornic v Kölnu, da nanovo uredi mednarodne sejme. Določili so, da se sme v vsakem mestu le enkrat letno prirediti sejem. Naziv »mednarodni sejem« je odvisen od gotovih predpogojev. Zelo važni so navesti glede zacarinjenja na sejmu kupljenega blaga. Države naj sklenejo mednarodno pogodbo, da zvišana carina, ki bi se morda uvedla med sejmom, ne bi imela veljave za na sejmu kupljeno blago. Tudi naj bi se blago, ki se je na sejmu naročilo, moglo uvažati tekem enega leta na podlagi onih carinskih postavk, ki so bile v veljavi za časa sejma. Temu mednarodnemu dogovoru naj bi pristopile predvsem vse evropske države.

* * *

VODNE SILE NA ZEMLJI.

Glasom neke ameriške statistike pridobivajo Združene države potom vodnih sil skoro toliko energije, kakor vse evropske države skupaj. Severna Amerika pridobiva z vodnimi silami 16,8 milijonov PS (konjskih sil), Evropa 13,1 milijonov, Azija 2,1 milijona, Južna Amerika 750.000, Oceanija nad 240.000 in Afrika nad 14.000 PS. Leta 1926 so iz vodnih sil pridobili 33 milijonov PS, 10 milijonov več nego pred 20 leti. V evropskih državah ima Italija (!) največ izrabljenih vodnih sil, namreč 2,3 milijona PS, Francija 2 milijona, Norveška 1,9 milijona, Švica 1,85, Nemčija 1,5, Švedska 1,35, Japonska razpolaga z 1,75 milijona PS, Brazilija s 500.000 PS. V Aziji ima Indija največ konjskih sil, namreč 200.000. Tudi Jugoslavija bi lahko prednačila s svojimi vodnimi silami, vendar pa žal merodajni krogi nimajo dovolj zmislja za to. Treba bo zopet tujega kapitala, da bo dvignil ta zaklad naše države.

* * *

Davki in takse.

Poziv k plačilu uslužbenkega davka. Delegacija ministrstva financ objavlja. Vsi oni službodajalci, ki po določbah pravilnika k členu 99, točka 6, k zakonu o neposrednih davkih (Uradni list št. 31, z dne 31. marca 1928) odvajajo uslužbenški davek četrtletno, se opozarjajo, da morajo plačati davek za tekoče četrtletje s predpisanim seznamom najkasneje do dne 15. julija t. l. V njih lastnem interesu je, da se tega roka točno držijo ter se s tem izognejo plačevanju zamudnih obresti in morebitne kazni zaradi nerodnosti po čl. 138 in 139 novega zakona o neposrednih davkih. Davčni uradi imajo nalog, da s pomočjo finančne kontrole ugotove, če so službodajalci zadostili svoji dolžnosti. Kjer se bodo ugotovile nerodnosti, se bodo morale uporabiti kazenske določbe.

Trgovina.

Madžarski izvoz prašičev rapidno nazaduje. Na glavni letni skupščini madžarske zveze izvoznikov prašičev so konstatirali, da izvoz madžarskih prašičev v inozemstvo nazaduje. Leta 1926 so izvozili prašičev za 36 milijonov pengö, leta 1927 pa za 12 milijonov. To leto se jih bo izvozilo za približno 6 milijonov.

Industrija.

Elektrifikacija francoske južne železnice. Francoska južna železnica in ministrstvo za javna dela sta se dogovorila, da se elektrificira železnica s pomočjo nemških reparacijskih dobav. Elektrificirani bodo 1100 kilometrov. Delati bodo pet let. Stroški bodo znašali 500 milijonov frankov, od tega odpade 190 milijonov na nemške dobave. 850 kilometrov francoske južne železnice je že elektrificiranih. Ko končajo to delo, bo polovico južne železniške proge elektrificirane.

Ekspanzija švedskega trusta vžigalic. Že pred vojno je imela švedska industrija vžigalic velik vpliv v inozemstvu. Trust se je pa pravzaprav pričel razvijati šele leta 1918, ko se je trustu po-

srečilo dobiti v svoje roke 75% celokupne svetovne industrije vžigalic. Švedski trust razpolaga s kapitalom 270 milijonov švedskih kron, razen tega ima pa velike rezerve. Na Švedskem ima trust 20 tovarn za vžigalice ter velike komplekse gozdov. Na Švedskem, Norveškem, Danskem, Angleškem, v Nemčiji, Franciji, Finski, Italiji, Španiji, Grški, Belgiji, Švici in zdaj tudi na Ogrskem ima švedski trust monopol za izdelovanje vžigalic. Pa tudi v drugih državah je večina produkcije v njegovih rokah. Pri nas v Jugoslaviji je švedski trust zainteresiran pri tvornici vžigalic »Drava« v Osijeku.

Amerikanski jeklarski trust. United States Steel in Bethlehem Steel Corporation, vodilna ameriška producenta jekla, sta sklenila eksportno zvezo, v katero sta pozvala tudi vse ostale ameriške jeklarske družbe. Namen prodajnega trusta je boj za svetovni jeklarski trg, ki je baje vsled delovanja nemških producentov resno v nevarnosti. Ameriški producenti upajo s to skupno prodajno organizacijo doseči prihranke, s čemur bodo mogli znižati cene na inozemskih trgih. S tem se prične nov odločilen boj na mednarodnem jeklarskem trgu. Da so ameriška podjetja sklenila, eksportno zvezo, je brezdomno posledica slabe konjunktura v Ameriki. Ameriški jeklarski trust je imel v zadnjem času manj naročil. Samo aprila meseca so se zmanjšala od 4.335.000 ton na 3.872.000 ton. To nazadovanje domačih naročil hočejo zdaj najbrže izravnati z večjim izvozom. Amerika dosedaj ni prav mnogo jekla izvažala. Izvozila je le kakih 5% svojih izdelkov, ker ni bilo treba izvažati spričo dobrih kupčij na domačem trgu. Prav posebne važnosti za ta boj na svetovnem jeklarskem trgu je pa še dejstvo, da gredo Amerikanci deloma skupaj z angleško jeklarsko industrijo. To bo pač eden največjih bojev na gospodarskem polju.

Italijanski kapital gre v Ameriko. — Italijanska predilnica »La Soie de Chatillon« S. A. I. v Milanu je v zadnjem času tako zelo napredovala, da jo moremo smatrati za eno največjih tovarn, ki

Ivan Hribar:

Moji spomini.

31./III. 1912.

31. Družba sv. Cirila in Metoda.

Glede na pogubno delovanje nemškega »Schulvereina« in laške »Lege nazionale«, sprožil je leta 1886. idealni rodoljub Ivan Vrhovnik, župnik v St. Gothardu pri Trojanah, ustanovitev slovenske obrambne šolske organizacije pod imenom »Družba sv. Cirila in Metoda«. To pa v spomin tisočletnice smrti sv. Metoda, ki se je leto pred tem slovesno praznovala na Velehradu. Radosno sem to inicijativo pozdravil in stopil sem v pripravljalni odbor; ko se je družba ustanovila, pa tudi v vodstvo.

Z veseljem sem v njem deloval po svojih najboljših močeh in vednostih. Marsikaka inicijativa je od mene prišla, marsikak sklep bil po mojem predlogu storjen. Zlasti sem bil vodstvu vedno rad na uslugo, kadar je bilo potreba zunaj Ljubljane kako opravilo izvršiti. To pa zato, ker sem dotična pota storil vedno ob svojih troških. Tako sem potoval na Remšnik v Dravski dolini zaradi otvoritve družbine šole; bil leta 1888. v Apačah na Koroškem pri ustanovitvi podružnice; zastopal sem družbo istega leta pri slavnosti odkritja spomenika Andreju Einspillerju na šentpeterskem pokopališču pri Celovcu in na slavnosti, katera je temu aktu pijetete sledila v Celovcu; peljal sem leta 1889. ljubljanski četverospev k ustanovitvi podružnice v Črni na Koroškem; udeležil se leta 1890. zborovanj podružnic na Vratih v Ziljski dolini in kasneje v Pribli vesi pri Velikovcu, leta 1892. v Celovcu pa posvetovanja o slovenskem šolstvu na Koroškem; kupil sem leta 1893. prostor za družbino šolo med Velikovcem in St. Rupertom.

Član družbinega vodstva sem ostal do 1896. leta, ko sem se zaradi preobilice županskih opravil tej časti odpovedal. Vodstvo družbe se mi je s pismom št. 3494, z dne 16. julija 1896. za dotedanje sodelovanje zahvalilo z besedami:

»Jedenajst let ste delovali kot družbin odbornik. Skoraj vsaka stran družbine kronike hrani Vaše častito ime v premišljenih nasvetih in predlogih, katerih izvršitev je bila sovzrok, da se je povzdignila naša družba na sedanje svoje stalo.

Nobena pot Vam ni bila predaleč, nobena pretežavna, kadar ste v družbinah namenih hodili po Štajerskem, Koroškem, Primorskem in po domači kranjski deželi. Ista ljubezen za zvesto našo stvar Vas je vodila ali do naših cerkvenih dostojanstvenikov, ali do naših bogatašev ali pa v siromašno kočjo našega slovenskega ratarja.«

90

31./III. 1912.

32. Ivan Vrhovnik.

Ko sem začel izdajati »Slovana«, je bil prvi naročnik, ki se je oglasil s kmetov, šentgothardski župnik Ivan Vrhovnik. Pisal mi je vzpodbujevalno pismo, polno navdušenih besedi za program, ki sem si ga postavil. Ob enem mi je jel pošiljati prispevke za list.

Bližala se je tisočletnica sv. Metoda. Pripravljal sem gledališčni vlak iz Ljubljane v Prago. Zopet je bil Ivan Vrhovnik eden prvih, ki se je k skupnemu potovanju prijavil. Opozoril me je pa, da bi se to dalo prav lepo združiti s potovanjem k grobu sv. Metoda na Velehrad. Ob enem je namignil, da bi bilo dobro, ko bi se poskrbelo za jubilejni spis k tisočletnici. Meni je ta misel bila jako všeč in izrekel sem takoj pripravljenost, da poskrbim za izdajo spisa. Vrhovniku sem pa pisal, da smatram njega za najbolj poklicanega, da ga spiše. Po nekem obotavljanju se je udal in lotil dela.

Jako prijetno sem bil iznenaden, ko mi je poslal rokopis. Vela je iz njega taka toplota in odlikoval se je po tako lepem jeziku, da ga nisem mogel odložiti, dokler ga nisem do konca prečital. Dal sem ga takoj v tisk in izšel je v posebni knjižici.

Slovensko potovanje v Prago je bilo razveseljivo. Udeleževala se ga je številna družba posvetne in duhovne inteligence, ki je gorela za narodne ideale in je v medsebojni strpnosti videla in tudi našla skupno poprišče za složno udejstvovanje. Med drugimi je bil med potniki-hodočastniki tudi ljubljeneč naroda Simon Gregorčič. Da vlada tega izleta ni rada videla, ker je bil nevaren za njeno »pravno načelo« »divide et impera« (razdvajaj in vladaj), je jasno. Bila je pa tako nerodna, da je prepovedala skupni izlet na Velehrad ter da je to svojo prepoved utemeljila z nevarnostjo kuge. To je Gregorčiču dalo pobudo k plameničnemu protudarcu s pesmijo »Velehradska kuga«, ki je užgala bolje in imela več uspeha, ko bi jih bilo imelo sto posebnih vlakov do Kromčiča. Kar tresla se je velika praška dvorana odobravanja, ko je Gregorčič z recitovanjem tega svojega srčnega izliva pripravil vladi tako imenitno moralno justifikacijo.

Ivan Vrhovnik.

Ob tisti priliki sta se našli srca Gregorčičeva in Vrhovnikovo. Sklenila sta prijateljstvo, ki je neskaljeno pretrajalo Gregorčičev grob. Tudi midva z Vrhovnikom sva takrat sklenila pobratimstvo.

Leta 1888. potožil mi je nekoč prijatelj Vrhovnik, da mu je njegovo župnikovanje v trojanskem hribovju jako težavno in da mu je hudo, ker je tako oddaljen od duševnega življenja. Potolažil sem ga, da se potrudim preskrbeti mu, ako le mogoče, kako drugo primernejšo župo. Slučaj mi je kmalu prišel na pomoč. Leta 1890. umrl je trnovski župnik Karun. Patron trnovske župnije je mestni magistrat. Zanašajoč se na veljavo, ki sem jo imel pri svojih tovariših v občinskem svetu, pišem takoj Vrhovniku in ga opozorim, naj prosi za ljubljansko trnovsko župnijo, kadar bo razpisana, češ da je toliko ko gotovo, da jo dobi. Vrhovnik me na tem pobratimskem opozorilu zahvali in obljubi prošnjo vložiti. Dne 17. decembra pa mi piše, da se je glede na boj, ki se za to župnijo vname, odločil, da ne vložijo prošnje. Pišem mu takoj, da to mora storiti in mu navedem razloge za to, pri čemer povdarim, da je mojemu prijateljstvu dolžan vložiti jo. Dne 31. decembra mi je potem res naznanil, da se je vdal in da z ozirom do mene in vsled želje svoje stare, v Ljubljani stanujoče matere poskusi svojo srečo.

Sedaj sem prišel v silno neprijeten položaj. Med prosilci je bil tudi župana Grassellija součenec Anton Golobič, župnik cerkljanski. S tem jako koncilijantnim in pametnim možem živel sem v prijateljstvu. Ko bi mi bil prej kedaj kaj omenil, da bo za Trnovo prosil, je čisto mogoče, da bi ne bil jaz Vrhovnika vzpodbujal k temu. On se je pa zanašal na župana, ki mu je trnovsko župnijo tako za trdno obljubil, da se je v Cerkljah že poslavljati začel. Jaz sem seveda svoji pobratimu dani besedi moral ostati zvest. Kljub županovemu prizadevanju za Golobiča, prodiral sem v klub občinskega sveta s svojim kandidatom Vrhovnikom, kateremu sem dne 14. marca 1891. mogel naznaniti, da ga je magistratni gremij soglasno imenoval. Golobiču pojasnil sem položaj in ostala sva vsled njegove uvidevnosti tudi naprej še v ravno tako prijateljskih stikih.

Trnovčani so imeli svojega kandidata in niso z Vrhovnikovim imenovanjem bili nič kaj zadovoljni. Zato so ga, ko je v jeseni leta 1891. svojo službo nastopil, sicer po stari navadi slovesno ustoličili, a nekam hladno sprejeli. Toda to razmerje ni trajalo dolgo. Kmalu so spoznali njegovo blago srce in vzorno življenje in oklenili so se ga z vsem žarom svoje ljubezni. Po mnogoletnem, za blagor ovčic gorečem pastirjevanju, poslavljali so se, ko je stopal v pokoj, z iskreno žalostjo v srcih od njega.

Med nama traja idealno pobratimstvo neskaljeno do današnjega dne.

izdelujejo viskose — umetno svilo. Dnevno more izdelati ta tovarna 28.000 kilogramov svile. Razen tega si je tvrdka v zadnjem času nabavila stroje za izdelovanje azetat-svile v finejših kakovostih. Postopanje je v kemičnem in tehničnem oziru s posebnimi patenti v vseh državah zaščiteno. Zdaj je pričela ta tovarna ustanovljati nova podjetja tudi v Severni Ameriki. Začetkom maja je ustanovila »American Chatillon Corporation« s sedežem v New-York - City. Kapital te ameriške družbe, ki jo milanska tvrdka kontrolira, znaša 10 milijonov dolarjev. Tovarno pa bodo zgradili v Georgiji (U. S. A.) in sicer v mestu Roma. To mesto je dalo novi družbi razne velike koncesije. Z zgradbo tovarne so že pričeli. Tritisoč delavcev bo zaposlenih, najbrže italijanskih. Nadzorni svet sestoji razen članov tvrdke »La Soie de Chatillon« iz Milana tudi iz uglednih zastopnikov ameriške industrije in finance.

Denarstvo.

Stabilizacija španske valute. Španska vlada namerava ustanoviti devizno centralo. Pripravljenih ima 500 milijonov zlatih peset, s katerimi hoče podpreti tečaj. Stabilizacijo hoče postopoma izvesti. Konečna stabilizacija na predvojnem razmeru se pa pač ne bo tako hitro izvršila, ker gospodarske razmere tega ne dopuščajo.

RAZNO.

Gospodarska delegacija Jugoslavije, Češkoslovaške in Rumunije. Na konferenci zunanjih ministrov Male antante v Bukarešti so sklenili zunanji ministri po študiju metod za okrepitev ekonomskih odnošajev imenovati delegacijo, ki naj prične posvetovanje o vprašanih gledi njihovih vzajemnih gospodarskih odnošajev, kakor tudi odnošajev napram drugim interesiranim državam. — Ta delegacija bo v najkrajšem času pričela s predpripravami za gospodarsko konferenco Male antante.

Sprejem gojencev v vojaško administrativno šolo. Konkurz za sprejem gojencev v vojaško administrativno šolo je interesentom na vpogled v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Gospodarska razstava (Energie-Wirtschafts-Ausstellung) v Gradeu. Obiskovalcem te razstave je v času od 10. t. m. do 31. julija dovoljen obisk brez vizuma od strani avstrijskega konzulata. Vesele vstopnice ima na razpolago Gremij trgovcev v Ljubljani.

Gospodinjstva šola v samostanu sester De Notre Dame v Šmihelu pri Novem mestu razpisuje zimski gospodinjski tečaj za kmetiška dekleta, ki se prične letos 3. septembra in traja šest mesecev. Sprejemni pogoji so: starost najmanj 16 let, telesno in duševno zdravje, moralna neoporečnost in z dobrim uspehom dovršena osnovna šola. Prošnje, ki so kolka proste, se vložijo pri vodstvu gospodinjstva šole v Šmihelu, p. Novo mesto do 10. avgusta t. l. Ravnotam se dobijo tudi vsa potrebna pojasnila glede preskrbnine itd. Prošnji je treba priložiti krstni list in zadnje šolsko spričevalo.

Borza dela v Mariboru. Dela je iskalo 72 moških in 46 ženskih, prostih mest je bilo 82, delo je dobilo 29 moških in 30 ženskih, odpotovalo jih je 32, odpadlo pa 127. Od 1. januarja do 24. junija je dela iskalo 3857 oseb, dobilo ga je 1150 oseb, službenih mest je bilo 1865 prostih, 1668 jih je odpotovalo, 3135 pa odpadlo.

Pri borzi dela v Mariboru dobijo delo: 1 majar, 1 viničar, 1 šafar, 10 rudarjev, 20 hlapcev, 4 poljski delavci, 1 elektrikar, 1 pečar, 2 kotlarja za delavnico državne železnice v Nišu, 2 lakirnika za istotam, 2 mizarja, 1 mesar, 1 preka-jevalec, 6 pleskarjev, 1 sedlar za delavnico državne železnice v Mariboru, 1 strojnik, 1 kurjač, 13 železostrugarjev za delavnico državne železnice v Zagrebu, 7 delavcev za zgradbo cest, 1 šofer, 1 usnjak, 1 čevljar, več vajencev (ključavničarske, pekavske, sodarske, čevljarjske, mizarjske, kolarske, natakarske obrti in trgovske stroke). Razven tega tudi 8 kuharic, 5 služkinj, 7 kmečkih dekel, 1 gospodinja s kavcijo, 3 hotelske kuharice, 1 vzgojiteljica, 1 varuška, 3 kuharice k orožnikom, 18 šivilj za perilo, 1 gospodinja za na deželo, 2 služkinji za sezono v Split.

Pazite na trgovinske tatove!

Razmeroma redko se posreči kljub pazljivosti prodajalcev in strogega policijskega nadzorstva dobiti v roke uzumoviče, ki z neverjetno spretnostjo kradejo po trgovinah; še težavnejše je zasačenemu tatvino dokazati, kajti že v trenutku se ta znebi tujega blaga, ker večinoma delajo taki »strokovnjaki« sporazumno. Malenkostna nepredvidnost osebja lahko pospeši tatvino. Razne varnostne naprave in tozadevni ukrepi ne zaležejo dosti, če ne poznamo trikov, s katerimi opravljata tatinska zalega svoj posel po trgovinah.

Ali je trgovinskega tatu po zunanosti mogoče spoznati?

Dobremu opazovalcu, predvsem iskušnemu praktiku so gotovi znaki znani, ki opravičujejo sumnjo tatinskega individua, ampak sklepati iz zunanosti se tega vendar ne da. Trgovinski tat je vedno elegantno opravljen, ne da bi vzbujal s tem posebne pozornosti, začetniki seveda delajo čestokrat v tem oziru izjeme.

Površnik mu je tudi pri najhujšem mrazu vedno odpet, ali ga vsaj odpre, če robo pregleduje. — Čemu? Da v globokih žepih svojega plašča komodno poskriva ukradeno robo.

Tudi poleti, ob najlepšem vremenu, nosi rad površnik, ali ga ima vsaj na rokav. Ugaja mu tudi dežnik, ki ga najraje pristavi k prodajni mizi, da prilično lahko kaj notri porine.

Če pride torej stranka z dežnikom ob lepem vremenu v prodajalno, je to vsekakor pozornosti vredno. Ženske nastopajo navadno v plaščih z obširnimi skritimi žepi. Trdih manšet trgovinski tat ne ljubi, že ve zakaj. — Hoja teh sleparjev ima nekaj previd-

nega na sebi, počasi stopi v prodajalno, počasi jo zopet zapusti, naglice se ogiblje, utegne ga izdati, boji se pa tudi, da kaj ukradenega ne izgubi. Tatinska stranka se postavi navadno kolikor mogoče tik prodajalne mize ter skuša blago dobiti kar najbližje. Dober opazovalec bo razlikoval kretnje med poštenim kupcem in tatom.

Član tatinske družbe bo redkokdaj odločno zahteval gotovo vrsto blaga, navadno si pusti predložiti dosti v izbiro, se težko odloči, mnogo graja, prerokuje, se suče in kreta, samo da dobi priliko, izmakniti kar mu ravno prija.

Trgovinski tat je v obče gostobeseden, rad bi spravil prodajalca v razgovor, da moti njegovo pozornost, kar se mu navadno posreči; to se nekaki hipnotični poskusi, ki imajo večinoma pri ženskem uslužbenstvu uspeh.

Ljubeznost, širokopoteznost, obnašanje bogatega lahkoživca, so liziognomije, s katerimi tak pustolovec rad nastopa.

Včasih bo iskal slepar priložnost, da pokaže v svoji listnici nekaj bankovcev, kar mu potem daje sijaj premožnosti ter ga utegne naknadno kriti proti sumu tatvine. Navadno kupi tat kako malenkost, ko si je pustil predložiti bogato in dragoceno izbiro, češ, da ne bi bil trud osebja zastoj, ker slučajno ni bilo pravega predmeta na razpolago — to je prav čedna gesta noblese, ampak gola finta. Navadno vstopi tat v prodajalno v družbi tovariša, včasih jih je tudi več. Eden izbira in krade, drugi pa odvrta pozornost prisotnega osebja ter ga na kak način zaposlijo. Kar hitro po vrsti zahteva prvi razno blago; postrežujoči prodajalec se trudi po predalih in štelažah, stranka pa pridno krade.

Iz škatelj in zabojev, ki jih postavi uslužbenec na mizo, izmakne tat kar mu pride pod roko. Tatovi radi polagajo na mizo svoje dežnike, rokavice, klobuke, torbice itd. pod temi stvarmi se da marsikaj poskriti in pri slovesu se spretno vse skupaj pograbi in mirno odnese.

Na cesti se tat hitro ukradene robe iznebi, pričakuje ga dogovorno sodrug, ki tata naglo reši dokazov. Slepar gre s prva počasi naprej, če ga okraden trgovec dohiti ter zahteva njegovo preiskavo, ne najde seveda ničesar ter mu ne more do živega.

Sum v takih slučajih ne zadostuje, treba dokazov in zasačenja »infla-granti«.

Trgovinski tat si navadno izbere tak čas, ob katerem je osebje živahno zaposleno; nervoziteta prodajalcev mu je izborna zaveznica ter mu pripomore do bogatega plena.

Seveda razpolaga trgovinski tat z vsemi mogočimi ročnimi spretnostmi, katere je težko poznati oziroma navesti.

Tu bi bil karakterističen slučaj »tretje roke«.

V širokem spredaj odprtem plašču se mož približa prodajalni mizi, z le-

vo in umetno desno roko preizkuša in izbira robo; naravna desna roka pa se med tem neopaženo iztegne izpod plašča in pograbi, kar je ravno najbližje. Seveda je za ta trik potrebno precej vaje, ampak uspešen pa je.

Jako priporočljivo je, da se obesi mizi nasproti ogledalo, v katerem se vsaka kretnja kupca lahko opazuje; navadno se tatovi takih prodajalnih ogibljejo, kjer visi večje ogledalo, kajti ni jim všeč, da se jih neovirano opazuje. Ta zalega je dokaj previdna, dobro vedoč, da jo povsod zasledujejo ter ima slehern od tatinske družbe v raznih deželah še kaj na dolgu, če pride pravici v roke.

Če zahteva stranka razne vrste blaga, naj prodajalec prej vse odstrani od mize, predno postreže z novimi vzorci. Navadno zatvorijo prodajalci škatle šele, ko je kupec iz ene izbral; to je napaka, ki se lahko mašuje; kako naj prodajalec v trenutku zapazi, če kaj manjka iz ene škatle.

Kretnje rok ne pusti nikdar iz opazovanja, samo trenotek nepazljivosti zadostuje, pa si »obrit«.

K. Tiefengruber.

DOBAVA, PRODAJA.

Nabava 15.000 kg bencina. Direkcija pošte in telegrafa v Ljubljani razpisuje pismeno dražbo za dobavo 15.000 kg bencina. Dražba bo dne 31. julija 1928 ob 11. uri v pisarni poštne direkcije v Ljubljani, Sv. Jakoba trg šte. 2, soba šte. 42. Jamčevina (5% ali, če je inozemec, 10%) se mora položiti najkasneje do 10. ure na dan dražbe pri pomožnem uradu poštne direkcije v Ljubljani, soba šte. 41, kjer se lahko vpogledajo in kupijo tudi pogoji.

TRŽNA POROČILA.

MARIBORSKI TRG, DNE 23. JUNIJA 1928.

Ta trg je bil izredno dobro založen in obiskan. Slaninarjev, za katere je sezona prešla, je bilo sicer samo 12, ki so prodajali meso in slanino po Din 15—19 za kg. Domači mesarji so ostali pri svojih cenah.

Perutnine je bilo čez 1000 komadov. Cene so se znižale in sicer so se prodajali piščanci po 10—25, kokoši 35—50, race in gosi, mlade 35—50, stare 60—80, domači zajci 10—25, kozliči 75—100, kanarčki 50—150, domači golobi in grlice 25—35 Din za komad.

Krompir, zelenjava, druga živila, sadje, cvetlice. Krompirja in zelenjave je bilo 8 voz. Cene so bile: krompirju 1—125, letošnjemu 5, grahu v strožu 8, fižolu v strožu 16—20, hrenu 8, čebuli 5, česnu 10—14, kislemu zelju 3—4 za kg, solati 050—150, kolerabi 150—2, karfiolu 7—15 za komad, špargljem 16—20 Din kg. Mleku 2—250, smetani 10—12, oljenemu in bučnemu olju 20—22 za liter, maslu 36—65 Din kg. — Sadju: jerešnjam 6—10, hruškam 12—16, breskvam 36, marelicam 30 Din za kg, jagodam 10—12, borovnicam 4 Din za liter, debelim jagodam 16 Din liter. Cvetlicam 2—15 Din komad.

Lončena in lesena roba 1—100 Din, lesene grablje 6—8, vile 8, cepci in držala za kose 10—12 Din, brezove metle 225—6 Din komad, koruzna slama 25—30 Din vreča.

Seno in slama na mariborskem trgu. V sredo 20. in soboto 23. t. m. so kmetje pripeljali 27 voz sena in 10 voz slame na trg. Cene so šle nazaj, in sicer se je seno prodajalo po 65—90, slama pa po 35—50 Din za 100 kg. Slama tudi po 175—2 Din za snop.

VELETRGOVINA
v
A. ŠARABON
v Ljubljani
priporoča
špecerijsko blago
raznovrstno žganje,
moko in deželne pridelke. — Raznovrstno
RUDNINSKO VODO
Lastna pražarna za
kavo in mlin za dišave
z električnim obratom.
Ceniki
na razpolago!

Pristal in pravi **Kavčičev** in pravi
FLORIAN
Rastlinski želodčni liker
znan in preizkušen kot zanesljivo
domače zdravilo že nad 20 let,
izdeluje in dobavlja
EDINOLE
Rastlinska destilacija »FLORIAN«
(Izdelovalec Edmund Kavčič)
družba z o. z. v Ljubljani
Gospodarska cesta št. 13 (Količe)
Vsaka pristna staklenica je opremljena
z originalnim podpisom!
Za pristnost jamači:
Edmund Kavčič
Varnost se ponarede, ki se prodajajo
namesto pristnega
Kavčičevega »Floriana«

TRG.-IND. D. D.
TISKARNA MERKUR
Ljubljana
Gregorčičeva ul. 23
se priporoča za tisk
vsakovrstnih tiskovin
za trgovino, obrt
in industrijo ter za
urade, društva i. t. d.
Lastna
KNJIGOVEZNICA
Telefon 2882

VINOCET
tovarna
vinskega kisa, d. z. o. z., Ljubljana
nudi najfinejši in najokusnejši
namizni kis iz pristnega vina.
Tehnično in higijenično
najmoderneje ureje-
na kisarna v Ju-
goslaviji.
Pisarna:
Ljubljana, Dunajska cesta 1a, II. nadstr.
Zahtevajte ponudbo!